

Polski Związek Łowiecki
Zarząd Główny

Wzorcowa INSTRUKCJA **postępowania przy szacowaniu** **szkód łowieckich**

wprowadzona uchwałą nr 74/2026
Zarządu Głównego Polskiego Związku Łowieckiego
z dnia 17 marca 2026 r.

stan prawny na dzień 01.02.2026 r.

*Wzorcowa instrukcja postępowania przy szacowaniu szkód łowieckich
– wytyczne, zalecenia i wskazówki –*

Podstawy prawne:

- ustawa Prawo łowieckie z dnia 13 października 1995 r. (z późn. zm.);
- ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody;
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 kwietnia 2019 r. w sprawie szczegółowych warunków szacowania szkód w uprawach i płodach rolnych;
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 10 kwietnia 2001 r. w sprawie ustalenia listy gatunków zwierząt łownych oraz określenia okresów polowań na te zwierzęta zmienione Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 16 marca 2005 r. w sprawie określenia okresów polowań na zwierzęta łowne;
- Statut Polskiego Związku Łowieckiego, stanowiący załącznik do uchwały XXIV Krajowego Zjazdu Delegatów Polskiego Związku Łowieckiego z dnia 16 lutego 2019 r.

Spis treści

- I. Wprowadzenie
- II. Zagadnienia ogólne
 - 1. Szkody łowieckie – definicja
 - 2. Uprawa rolna, grunt rolny – definicja
 - 3. Płody rolne
 - 4. Odpowiedzialność za szkody
- III. Szacowanie szkód
 - 1. Wniosek o szacowanie szkód
 - 2. Zespół szacujący
 - 3. Protokoły – oględzin oraz szacowania szkód
- IV. Procedura odwoławcza
- V. Mediacje
- VI. Ugody
- VII. Wypłata odszkodowania
- VIII. Powództwo do sądu powszechnego
- IX. Współdziałanie właścicieli lub posiadaczy gruntu z dzierżawcą lub zarządcą obwodu
- X. Kiedy odszkodowania nie przysługuje
- XI. Odpowiedzialność porządkowa
- XII. Odpowiedzialność dyscyplinarna
- XIII. Wzorcowa procedura postępowania przy szacowaniu szkód łowieckich na poszczególnych etapach szacowania
- XIV. Dokumentacja – forma papierowa, a elektroniczna

I. Wprowadzenie.

Niniejsza Instrukcja została napisana na podstawie przepisów dotyczących szkód łowieckich zawartych w Rozdziale 9. ustawy Prawo łowieckie oraz szczegółowych warunków szacowania szkód w uprawach i płodach rolnych wynikających z Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 kwietnia 2019 r.

Instrukcja wskazuje wzorcową procedurę postępowania na poszczególnych etapach szacowania – od oględzin po postępowania sądowe, a także w Instrukcji zamieszczono zalecenia i wskazówki, które powinny pomóc dzierżawcom lub zarządcom obwodów łowieckich podczas czynności prowadzących do ustalenia zakresu odpowiedzialności i wysokości odszkodowania za szkody łowieckie.

II. Zagadnienia ogólne

1. Szkody łowieckie – definicja

Za szkody łowieckie należy uznać zniszczenia w uprawach i płodach rolnych spowodowane przez dziki, łosie, jelenie, daniela i sarny lub powstałe przy wykonywaniu polowania.

Szkodą w uprawie rolnej jest także szkoda wyrządzona przed zasiewem, związana z ponownym wykonaniem niezbędnych czynności agrotechnicznych przygotowujących grunt do zasiewu (Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2015 r. – sygn. akt III CZP 114/14).

2. Uprawa rolna, grunt rolny – definicje

Przepisy o szacowaniu szkód łowieckich nie definiują pojęcia „uprawa rolna”, wskazując natomiast na pojęcie „gruntu rolnego”.

Samo pojęcie „uprawy rolnej” zostało sprecyzowane przez Sąd Najwyższy w Uchwale z dnia 27 listopada 2007 r. (sygn.. akt III CZP 67/07, OSNC 2008/12/136) uściślając, że „uprawa rolną w rozumieniu art. 46 ust. 1 pkt 1 ustawy Prawo łowieckie, jest **każda uprawa prowadzona na gruncie rolnym**.”

3. Płody rolne

Naturalny biologicznie produkt przyrody, mający swe źródło w glebie, skąd czerpie zasoby potrzebne do rozwoju.

Surowcem wykorzystanym przez człowieka mogą być korzenie, bulwy, łodygi, kwiatostany, ziarno, owoce.

Płody mogą być wykorzystywane do konsumpcji, przemysłu lub na pasze.

4. Odpowiedzialność za szkody

Zgodnie z art. 46 ust. 1 ustawy dzierżawca lub zarządca obwodu łowieckiego jest obowiązany do wynagradzania szkód wyrządzonych w uprawach i płodach rolnych przez dziki, łosie, jelenie, danielę i sarny oraz przy wykonywaniu polowania.

Należy zwrócić uwagę na fakt, iż na odstrzał łosia zostało wprowadzone moratorium z dnia 10 kwietnia 2001 r., tym samym łos jako gatunek łowny jest objęty całoroczną ochroną, a zgodnie z art. 50 ust. 1 ustawy Prawo łowieckie za szkody, o których mowa w art. 46 ust. 1, wyrządzone przez zwierzęta łowne objęte całoroczną ochroną odpowiada Skarb Państwa.

Zgodnie z art. 50 ust. 1b Skarb Państwa odpowiada również za szkody wyrządzone przez zwierzęta łowne, o których mowa art. 46 ust. 1 na obszarach niewchodzących w skład obwodów łowieckich. Za szkody o których mowa w art. 50, odszkodowania wypłaca zarząd województwa ze środków budżetu państwa.

Za szkody, o których mowa w art. 46 ust. 1, wyrządzane na obszarach: 1) obwodów łowieckich leśnych – odszkodowania wypłaca Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe ze środków budżetu państwa; 2) obwodów łowieckich polnych i obszarach niewchodzących w skład obwodów łowieckich – odszkodowania wypłaca zarząd województwa ze środków budżetu państwa.

Dodatkowo należy wskazać, że zgodnie z art. 126 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, Skarb Państwa odpowiada za szkody wyrządzone przez: bobry, wilki, rysie, niedźwiedzie, żubry – z zastrzeżeniem wyjątków prawem przewidzianych. Oględzin i szacowania szkód, a także ustalania wysokości odszkodowania i jego wypłaty, dokonuje właściwy regionalny dyrektor ochrony środowiska, z wyłączeniem obszarów położonych w granicach parku narodowego.

Oględziny i szacowania szkód dokonują przedstawiciele podmiotów właściwych do wypłaty odszkodowania.

Na podstawie powyższego należy podsumować, że obecnie:

- 1) Za szkody powstałe w uprawach i płodach rolnych znajdujących się na dzierżawionym lub zarządzanym obwodzie łowieckim i wyrządzone tylko przez dziki, jelenie, daniela i sarny odpowiada dzierżawca lub zarządca obwodu łowieckiego. Za żaden inny gatunek zwierzyny obecnie nie ponosi odpowiedzialności.
- 2) Szkody od gatunku łoś poszkodowani w obwodach leśnych powinni zgłaszać do Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe, a w obwodach polnych i obszarach niewchodzących w skład obwodów łowieckich do urzędu marszałkowskiego województwa.
- 3) Szkody od zwierząt chronionych poszkodowani powinni zgłaszać do regionalnej dyrekcji ochrony środowiska.

III. Szacowanie szkód

1. Wniosek o szacowanie szkód

Wniosek o szacowanie szkód, w tym ustalenia wysokości odszkodowania, właściciel albo posiadacz gruntów rolnych składa do dzierżawcy albo zarządcy obwodu łowieckiego, na terenie którego wystąpiły szkody.

Właściciel albo posiadacz gruntu rolnego, na którym powstała szkoda łowiecka zgłasza ją, składając w postaci papierowej albo elektronicznej wniosek o szacowanie szkód łowieckich:

- 1) w terminie 3 dni od dnia jej stwierdzenia;
- 2) w przypadku szkody wyrządzonej przez dziki na łąkach i pastwiskach:
 - a) poza okresem wegetacyjnym – w terminie umożliwiającym szacowanie szkody przed doprowadzeniem uszkodzonego obszaru do stanu pierwotnego przed rozpoczęciem wegetacji,

b) w okresie wegetacyjnym – w terminie 3 dni od dnia jej stwierdzenia.

Wniosek zawiera w szczególności:

- 1) imię i nazwisko albo nazwę, adres miejsca zamieszkania albo adres i siedzibę oraz numer telefonu właściciela albo posiadacza gruntów rolnych;
- 2) wskazanie miejsca wystąpienia szkody;
- 3) wskazanie rodzaju uszkodzonej uprawy lub płodu rolnego.

Wniosek w postaci papierowej może zostać złożony osobiście, za pośrednictwem Poczty Polskiej lub za pośrednictwem prywatnego operatora pocztowego. Nie ma obowiązku składania wniosku w postaci papierowej listem poleconym lub za zwrotnym potwierdzeniem odbioru.

Wniosek w postaci elektronicznej powinien być wysłany na adres poczty elektronicznej dzierżawcy albo zarządcy obwodu łowieckiego.

Wniosek o szacowanie szkód łowieckich powinien być czytelnie podpisany przez właściciela lub posiadacza gruntów, u którego wystąpiła szkoda łowiecka. Pomimo, że zapisy ustawy Prawo łowieckie (art. 46 ust. 4) wśród obowiązkowych elementów wniosku o szacowanie szkód, w tym o ustalenie wysokości odszkodowania, nie wskazują że wniosek musi być podpisany przez właściciela albo posiadacza gruntów, u którego wystąpiła szkoda łowiecka to zgodnie z zapisami art. 78 § 1 Kodeksu Cywilnego do zachowania pisemnej formy czynności prawnej wystarcza złożenie własnoręcznego podpisu na dokumencie obejmującym treść oświadczenia woli.

Mając powyższe na uwadze, wniosek o szacowanie szkód, w tym o ustalenie wysokości odszkodowania, powinien być podpisany przez właściciela albo posiadacza gruntów, u którego wystąpiła szkoda łowiecka.

Wniosek składa się w terminie umożliwiającym dokonanie szacowania szkód.

2. Zespół szacujący

W temacie zespołu szacującego należy zwrócić uwagę na fakt, że zmienia się on w zależności od tego w jakim trybie odbywa się szacowanie.

Inne zadania, obowiązki i kompetencje posiadają przedstawiciele dzierżawcy lub zarządcy w postępowaniu podstawowym, a inne w postępowaniu odwoławczym.

Szacowania szkód, a także ustalanie wysokości odszkodowania w postępowaniu podstawowym dokonuje zespół składający się z:

- 1) przedstawiciela wojewódzkiego ośrodka doradztwa rolniczego;
- 2) przedstawiciela dzierżawcy albo zarządcy obwodu łowieckiego;
- 3) właściciela albo posiadacza gruntów rolnych, na terenie których wystąpiła szkoda.

Niestawiennictwo właściciela albo posiadacza gruntów rolnych lub przedstawiciela wojewódzkiego ośrodka doradztwa rolniczego nie wstrzymuje dokonania szacowania szkód.

W przypadku postępowania odwoławczego prowadzonego przez Nadleśniczego Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe oględzin lub szacowania ostatecznego dokonuje Nadleśniczy Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe właściwy ze względu na miejsce wystąpienia szkód lub jego przedstawiciel.

W oględzinach lub szacowaniu ostatecznym, mają prawo brać udział członkowie zespołu, którzy brali udział w postępowaniu podstawowym.

Na pisemny wniosek członka zespołu, w oględzinach lub szacowaniu ostatecznym, może również brać udział przedstawiciel właściwej ze względu na miejsce wystąpienia szkód izby rolniczej.

Niestawiennictwo osób z członków zespołu, którzy brali udział w postępowaniu podstawowym, albo przedstawiciela izby rolniczej właściwej ze względu na miejsce wystąpienia szkody (o ile zawnioskowano o jego udział), nie wstrzymuje dokonania oględzin lub szacowania ostatecznego.

Zespół, może przybrać osobę trzecią do pomocy przy wykonywaniu czynności związanych z szacowaniem szkody, w szczególności takich jak wykonywanie pomiarów.

Należy również zaznaczyć, że zarówno dzierżawca lub zarządca obwodu, jak również poszkodowany, do czynności szacowania mogą upoważnić pełnomocnika np. rzeczoznawcę. Taka osoba korzysta wtedy z uprawnień podmiotu, który ją upoważnił.

Upoważnienie powinno być pisemne, a w przypadku dzierżawcy obwodu pełnomocnictwo powinno wcześniej zostać ustalone przez członków Zarządu. Taka decyzja powinna być oznaczona w protokole z posiedzenia oraz Zarząd w tym celu powinien podjąć stosowną uchwałę.

Bardzo ważną czynnością, którą Zarząd Koła powinien dokonać, to podjęcie uchwały na posiedzeniu Zarządu Koła dotyczącą wskazania z imienia i nazwiska przedstawiciela dzierżawcy do szacowania szkód łowieckich. Zgodnie ze wzorami protokołów we wskazanych miejscach należy podać przedstawicieli dzierżawcy obwodu, a ponieważ dzierżawcę co do zasady reprezentuje Zarząd Koła, to do umocowania formalnego należy wskazać w uchwale, kto jest upoważnionym przedstawicielem do szacowania szkód.

3. Protokoły – oględziny oraz szacowanie ostateczne

Na początku należy wskazać, że proces szacowania szkód składa się z:

- 1) oględzin;
- 2) oraz szacowania ostatecznego.

Obowiązkiem jest wykonanie jednych oględzin i jednego szacowania ostatecznego.

Szkody powstałe i zgłoszone pomiędzy oględzinami a szacowaniem ostatecznym nie wymagają formalnie kolejnych oględzin, jednak zaleca się aby dzierżawca lub zarządca obwodu reagował na takie zgłoszenia i zabezpieczał dokumentację z powstałej szkody, gdyż później łatwiej mu szkody zidentyfikować.

W przypadku szkód wyrządzonych w płodach rolnych, szkód wyrządzonych przez dziki na łąkach i pastwiskach oraz szkód w uprawach, jeżeli szkoda powstała i została zgłoszona bezpośrednio przed sprzętem lub w jego trakcie, dokonuje się wyłącznie szacowania ostatecznego.

Niestawiennictwo właściciela albo posiadacza gruntów rolnych lub przedstawiciela wojewódzkiego ośrodka doradztwa rolniczego nie wstrzymuje dokonania szacowania szkód.

Podczas oględzin ustala się:

- 1) gatunek zwierzyny, która wyrządziła szkodę;
- 2) rodzaj, stan i jakość uprawy;
- 3) obszar całej uprawy;
- 4) szacunkowy obszar uprawy, która została uszkodzona;
- 5) szacunkowy procent zniszczenia uprawy na uszkodzonym obszarze.

Oględzin dokonuje się niezwłocznie, jednak nie później niż w terminie 7 dni od dnia otrzymania wniosku.

O terminie dokonania oględzin dzierżawca albo zarządcy obwodu łowieckiego zawiadamia właściciela albo posiadacza gruntów rolnych oraz wojewódzki ośrodek doradztwa rolniczego właściwy ze względu na miejsce wystąpienia szkody, nie później niż przed upływem 3 dni od dnia otrzymania wniosku.

Niezwłocznie po zakończeniu oględzin dzierżawca albo zarządcy obwodu łowieckiego sporządza protokół, który zawiera w szczególności następujące dane i informacje:

- 1) imiona i nazwiska osób biorących udział w oględzinach;
- 2) datę sporządzenia protokołu oraz datę dokonania oględzin;
- 3) dane podlegające ustaleniu podczas oględzin;
- 4) szkic sytuacyjny uszkodzonej uprawy;
- 5) czytelne podpisy osób biorących udział w oględzinach.

Niezwłocznie jest terminem, który należy rozumieć – tak szybko jak się da, bez zbędnej zwłoki.

Członkowie zespołu szacującego mają prawo wnieść zastrzeżenia do protokołu wraz z uzasadnieniem. W protokole umieszcza się informację o braku zastrzeżeń albo o wniesionych zastrzeżeniach.

Protokół sporządza się w trzech jednobrzmiących egzemplarzach po jednym dla każdego członka zespołu szacującego.

Obligatoryjnym załącznikiem do protokołu jest SZKIC SYTUACYJNY UPRAWY. Na szkicu sytuacyjnym powinno zaznaczyć się ważne punkty orientacyjne znajdujące się na uprawie (np. słupy energetyczne, rowy) oraz w sąsiedztwie uprawy (np. las, woda, droga, zabudowania). Na szkicu sytuacyjnym uprawy powinno się umieścić elementy ważne z tytułu samego szacowania tzn. umiejscowienie szkód (np. gniazda), miejsca pobrania prób, czy miejsca wyłączone z szacowania (np. wymokliska). Naniesienie miejsc występowania uszkodzeń może być ważne w kontekście szacowania ostatecznego, aby można je było porównać, dlatego warto jest zrobić to jak najdokładniej.

Protokół podpisują wszyscy członkowie zespołu szacującego oraz właściciel lub posiadacz uprawy. Jeżeli właściciel lub posiadacz gruntów odmawia podpisania protokołu należy w miejscu jego podpisu wstawić datę oraz informację o odmowie podpisu.

Należy zwrócić uwagę, że dzierżawca lub zarządca obwodu powinien bezwzględnie wykonać czynności oględzin i zawsze powinien z tych czynności napisać protokół oględzin. Wykonanie tych czynności leży w interesie szacującego i posiada moc dokumentu o wielkości szkody w przypadku później pojawiających się roszczeń poszkodowanego.

Podczas **szacowania ostatecznego** ustala się:

- 1) gatunek zwierzyny, która wyrządziła szkodę;
- 2) rodzaj uprawy lub płodu rolnego;
- 3) stan i jakość uprawy lub jakość płodu rolnego;
- 4) obszar całej uprawy lub szacunkową masę zgromadzonego płodu rolnego;
- 5) obszar uprawy, która została uszkodzona, lub szacunkową masę uszkodzonego płodu rolnego;

- 6) procent zniszczenia uprawy na uszkodzonym obszarze;
- 7) plon z 1 ha;
- 8) wysokość odszkodowania.

Szacowania ostatecznego dokonuje się najpóźniej w dzień sprzętu, przed dokonaniem sprzętu uszkodzonej uprawy, a w przypadkach, o których mowa w art. 46 ust. 7 ustawy Prawo łowieckie, w terminie 7 dni od dnia otrzymania wniosku, o którym mowa w art. 46 ust. 3 ustawy.

Art. 46 ust. 7

W przypadku szkód wyrządzonych w płodach rolnych, szkód wyrządzonych przez dziki na łąkach i pastwiskach oraz szkód w uprawach, jeżeli szkoda powstała i została zgłoszona bezpośrednio przed sprzętem lub w jego trakcie, dokonuje się wyłącznie szacowania ostatecznego.

Art. 46 ust. 3

Wniosek o szacowanie szkód, o których mowa w ust. 1, w tym ustalenie wysokości odszkodowania, właściciel albo posiadacz gruntów rolnych składa do dzierżawcy albo zarządcy obwodu łowieckiego.

O terminie planowanego sprzętu uszkodzonej uprawy właściciel albo posiadacz gruntów rolnych jest obowiązany powiadomić dzierżawcę albo zarządcę obwodu łowieckiego, w formie pisemnej, w terminie 7 dni przed zamierzonym sprzętem.

O terminie dokonania szacowania ostatecznego szkody dzierżawca albo zarządca obwodu łowieckiego zawiadamia właściciela albo posiadacza gruntów rolnych oraz wojewódzki ośrodek doradztwa rolniczego właściwy ze względu na miejsce wystąpienia szkody, nie później niż przed upływem 3 dni od dnia otrzymania powiadomienia, o którym mowa w ust. 3, a w przypadkach, o których mowa w art. 46 ust. 7 – w terminie 3 dni od dnia otrzymania wniosku, o którym mowa w art. 46 ust. 3.

Niezwłocznie po zakończeniu szacowania ostatecznego dzierżawca albo zarządca obwodu łowieckiego sporządza protokół, który zawiera w szczególności następujące dane i informacje:

- 1) imiona i nazwiska osób biorących udział w szacowaniu ostatecznym;

- 2) datę sporządzenia protokołu oraz datę dokonania szacowania ostatecznego;
- 3) dane podlegające ustaleniu podczas szacowania ostatecznego;
- 4) szkic sytuacyjny uszkodzonej uprawy;
- 5) czytelne podpisy osób biorących udział w szacowaniu ostatecznym.

Niezwłocznie jest terminem, który należy rozumieć – tak szybko jak się da, bez zbędnej zwłoki.

Członkowie zespołu szacującego mają prawo wnieść zastrzeżenia do protokołu wraz z uzasadnieniem. W protokole umieszcza się informację o braku zastrzeżeń albo o wniesionych zastrzeżeniach.

Protokół sporządza się w trzech jednobrzmiących egzemplarzach po jednym dla każdego członka zespołu szacującego.

Obligatoryjnym załącznikiem do protokołu jest SZKIC SYTUACYJNY UPRAWY. Na szkicu sytuacyjnym powinno zaznaczyć się ważne punkty orientacyjne znajdujące się na uprawie (np. słupy energetyczne, rowy) oraz w sąsiedztwie uprawy (np. las, woda, droga, zabudowania). Na szkicu sytuacyjnym uprawy powinno się umieścić elementy ważne z tytułu samego szacowania tzn. umiejscowienie szkód (np. gniazda), miejsca pobrania prób, czy miejsca wyłączone z szacowania (np. wymokliska).

Protokół podpisują wszyscy członkowie zespołu szacującego, w tym właściciel lub posiadacz uprawy. Jeżeli właściciel lub posiadacz gruntów odmawia podpisania protokołu należy w miejscu jego podpisu wstawić datę oraz informację o odmowie podpisu.

Należy zwrócić uwagę, że dzierżawca lub zarządca obwodu powinien bezwzględnie wykonać czynności szacowania ostatecznego i zawsze powinien z tych czynności napisać protokół szacowania ostatecznego. Wykonanie tych czynności leży w interesie szacującego i posiada moc dokumentu zawierającego szereg ważnych danych w przypadku później pojawiających się roszczeń poszkodowanego.

IV. Procedura odwoławcza

Właścicielowi albo posiadaczowi gruntów rolnych, na terenie których wystąpiła szkoda, oraz dzierżawcy albo zarządcy obwodu łowieckiego przysługuje odwołanie do Nadleśniczego Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe właściwego ze względu na miejsce wystąpienia szkody.

Odwołanie wnosi się w terminie 7 dni od dnia podpisania protokołu, o którym mowa w art. 46a ust. 4 albo art. 46c ust. 5, czyli protokołu oględzin oraz protokołu szacowania ostatecznego.

W celu rozpatrzenia odwołania Nadleśniczy Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe dokonuje odpowiednio oględzin lub szacowania ostatecznego.

Oględzin lub szacowania ostatecznego dokonuje Nadleśniczy Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe właściwy ze względu na miejsce wystąpienia szkód lub jego przedstawiciel.

Oględzin lub szacowania ostatecznego, dokonuje się niezwłocznie, nie później niż w terminie 7 dni od dnia otrzymania odwołania.

W oględzinach lub szacowaniu ostatecznym, mają prawo brać udział członkowie zespołu dokonującego oględzin lub szacowania ostatecznego w trybie podstawowym.

Na pisemny wniosek członka zespołu, w oględzinach lub szacowaniu ostatecznym, może również brać udział przedstawiciel właściwej ze względu na miejsce wystąpienia szkód izby rolniczej.

O terminie oględzin lub szacowania ostatecznego Nadleśniczy Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe zawiadamia:

- 1) członków zespołu dokonującego oględzin lub szacowania ostatecznego w trybie podstawowym,
- 2) jeżeli został złożony wniosek, przedstawiciela właściwej ze względu na miejsce wystąpienia szkód izby rolniczej,

– nie później jednak niż przed upływem 3 dni od dnia otrzymania odwołania.

Niestawiennictwo wskazanych osób nie wstrzymuje dokonania oględzin lub szacowania ostatecznego.

Po zakończeniu oględzin lub szacowania ostatecznego sporządza się protokół, który zawiera w szczególności dane określone w art. 46a ust. 4 lub art. 46c ust. 5 z wyłączeniem informacji o wysokości odszkodowania.

Dane określone w art. 46a ust. 4:

- 1) imiona i nazwiska osób biorących udział w oględzinach;*
- 2) datę sporządzenia protokołu oraz datę dokonania oględzin;*
- 3) dane podlegające ustaleniu podczas oględzin, o których mowa w ust. 1;*
- 4) szkic sytuacyjny uszkodzonej uprawy;*
- 5) czytelne podpisy osób biorących udział w oględzinach.*

Dane określone w art. 46c ust. 5:

- 1) imiona i nazwiska osób biorących udział w szacowaniu ostatecznym;*
- 2) datę sporządzenia protokołu oraz datę dokonania szacowania ostatecznego;*
- 3) dane podlegające ustaleniu podczas szacowania ostatecznego, o których mowa w ust. 1;*
- 4) szkic sytuacyjny uszkodzonej uprawy;*
- 5) czytelne podpisy osób biorących udział w szacowaniu ostatecznym.*

W przypadku, gdy został złożony wniosek członka zespołu o udział w oględzinach lub szacowaniu ostatecznym przedstawiciela właściwej ze względu na miejsce wystąpienia szkód izby rolniczej, do protokołu załącza się opinię tego przedstawiciela na temat oszacowania szkody.

Należy zwrócić uwagę, że udział przedstawiciela dzierżawcy lub zarządcy obwodu łowieckiego w oględzinach lub szacowaniu ostatecznym przeprowadzanymi podczas postępowania odwoławczego prowadzonego przez Nadleśnictwo, pomimo że nie jest obowiązkowy, **to jest zalecany.**

Podczas czynności można wnieść uwagi do protokołów, które później Nadleśniczy może wziąć pod uwagę podczas wydawania decyzji o wartości odszkodowania, a w sytuacji, gdyby doszło do postępowania sądowego wskazane uwagi mogą być ważne w postępowaniu.

V. Mediacje

Obecnie przepis art. 47 ust 2 Ustawy Prawo łowieckie (Dz. U. z 1995, nr 147, poz. 713 z późn. zm.) wskazujący na możliwość mediacji w przypadku sporu, co do wysokości odszkodowania został uchylony. W aktualnym stanie prawnym nie ma możliwości mediacji w oparciu o zapisy wynikające wprost z ustawy Prawo łowieckie.

Ustawodawca wskazuje jednak, że w zakresie nieuregulowanym w ustawie lub przepisach wydanych na jej podstawie, do postępowania prowadzonego przez nadleśniczego lub dyrektora regionalnej dyrekcji Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe w sprawie ustalenia wysokości odszkodowania stosuje się odpowiednio przepisy ustawy Kodeks postępowania administracyjnego, w którym to w rozdziale 5a mamy wskazane, że w toku postępowania może być prowadzona mediacja, jeżeli na to pozwala charakter sprawy. Prowadzona mediacja musi jednak być dobrowolna.

VI. Ugody

W zakresie szacowania szkód zawarcie ugody jest możliwe na każdym etapie postępowania. Zarówno po przeprowadzeniu oględzin czy szacowania ostatecznego, jak również na etapie postępowania odwoławczego prowadzonego przez Nadleśnictwo.

Zgodnie z przepisem art. 917 Kodeksu cywilnego przez ugodę strony czynią sobie wzajemne ustępstwa w zakresie istniejącego między nimi stosunku prawnego w tym celu, aby uchylić niepewność, co do roszczeń wynikających z tego stosunku lub zapewnić ich wykonanie albo by uchylić spór istniejący lub mogący powstać.

Ugoda jest *de facto* typem umowy. Po zawarciu ugody wierzyciel (poszkodowany) może domagać się długu (odszkodowania) tylko na jej podstawie. Poszkodowany, który poczynił ustępstwa na rzecz dłużnika (np. zgodził się na zmniejszenie odszkodowania w stosunku do swojego żądania), nie może po zawarciu ugody domagać się odszkodowania w pierwotnie żądanej kwocie. Warto pamiętać, by w treści ugody znalazł się zapis, iż zawarcie ugody wyczerpuje wszelkie roszczenia poszkodowanego z tytułu danej szkody.

Jeśli natomiast dłużnik mimo zawarcia ugody nie wypłaca odszkodowania, wierzyciel może złożyć pozew do sądu, jako dowód wskazując ugodę.

Ugoda charakteryzuje się tym, że nie jest możliwe uchylenie się od jej skutków prawnych z powodu odnalezienia dowodów, co do roszczeń, których ugoda dotyczy. Zatem jeśli poszkodowany po podpisaniu ugody odnajdzie dowody, że wysokość szkody jest w rzeczywistości większa, niż określona w treści ugody, nie będzie mógł już dochodzić odszkodowania w większej kwocie.

Należy jednak pamiętać o wyjątkowej sytuacji, kiedy ugoda została zawarta w złej wierze. W takim przypadku mogą zaistnieć podstawy do uchylenia się przez stronę od skutków prawnych zawartej ugody. Ponadto, zgodnie z art. 918 § 1 Kodeksu cywilnego, uchylenie się od skutków prawnych ugody zawartej pod wpływem błędu jest dopuszczalne tylko wtedy, gdy błąd dotyczy stanu faktycznego, który według treści ugody obie strony uważały za niewątpliwy, a spór albo niepewność nie powstałyby, gdyby w chwili zawarcia ugody strony wiedziały o prawdziwym stanie rzeczy.

W postępowaniu odwoławczym prowadzonym przez Nadleśnictwo, zadaniem nadleśniczego Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe jest rozpatrzenie odwołania od ustaleń szacowania dokonanego przez dzierżawcę lub zarządcę obwodu łowieckiego i wydanie decyzji w sprawie odszkodowania. W toku postępowania nadleśniczy (podobnie jak każdy inny organ administracyjny) nie ma uprawnień do nakazania stronie zawarcia ugody, jednak zawarcie ugody jest możliwe. Należy pamiętać, że zawarcie ugody jest zawsze dobrowolne.

Wpisanie w protokole z szacowania ostatecznego, które było wykonywane przez zespół szacujący stwierdzenia, że wysokość odszkodowania została określona w drodze ugody nie zamyka możliwość odwołania się od protokołu do nadleśniczego.

Z formalnego punktu widzenia zapis protokołu szacowania ostatecznego wskazujący, że wysokość odszkodowania została ustalona w drodze ugody nie pozbawia możliwości wniesienia odwołania od ustaleń protokołu do nadleśniczego.

Ustalenia protokołu nie są, bowiem ostateczne i istnieje możliwość ich kwestionowania, zaś nadleśniczy zobowiązany jest do rozpoznania odwołania, przeprowadzenia szacowania oraz wydania decyzji.

Niemniej jednak należy zwrócić uwagę na fakt, iż rozpatrujący odwołanie nadleśniczy wydaje decyzję m.in. na podstawie ustaleń protokołu sporządzonego przez dzierżawcę lub zarządcę obwodu łowieckiego – co wynika z przepisu art. 46 e ust.1 Ustawy Prawo łowieckie. Zatem wcześniejsze porozumienie w zakresie wysokości szkody niewątpliwie będzie miało wpływ na decyzję nadleśniczego. Dodać trzeba, że pomimo wcześniejszej ugody nadleśniczy powinien dokonać własnych ustaleń w celu weryfikacji prawidłowości przyjętych wcześniej danych.

Ugoda w postępowaniu odwoławczym powinna być zawarta przed organem administracji publicznej, przed którym toczy się postępowanie, do czasu wydania przez organ decyzji w sprawie.

Ugoda powinna zawierać:

- oznaczenie organu administracji publicznej, przed którym ugoda została z zawarta i stron postępowania;
- datę sporządzenia ugody;
- przedmiot i treść ugody;
- podpisy stron oraz podpis upoważnionego pracownika organu administracji publicznej z podaniem imienia, nazwiska i stanowiska służbowego, a jeżeli ugoda została zawarta w formie dokumentu elektronicznego kwalifikowany podpis elektroniczny stron oraz upoważnionego pracownika organu administracji publicznej.

Ugodę sporządza upoważniony pracownik administracji publicznej w formie pisemnej lub dokumentu elektronicznego na podstawie zgodnych oświadczeń stron.

Przed podpisaniem ugody upoważniony pracownik organu administracji publicznej odczytuje stronom jej treść, chyba, że ugodę została sporządzona w formie dokumentu elektronicznego.

Powstała w toku postępowania odwoławczego ugoda wymaga zatwierdzenia przez organ administracji publicznej, przed którym została zawarta. Zatwierdzenie bądź odmowa zatwierdzenia ugody powinna nastąpić w drodze postanowienia.

VII. Wypłata odszkodowania

Wypłaty odszkodowania dokonuje dzierżawca albo zarządca obwodu łowieckiego w terminie 30 dni od dnia sporządzenia protokołu z szacowania ostatecznego, od którego nie wniesiono odwołania.

W postępowaniu odwoławczym, w przypadku wydania decyzji Nadleśniczego Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe, wypłata odszkodowania następuje ze środków dzierżawcy albo zarządcy obwodu łowieckiego, nie później niż w terminie 30 dni od dnia doręczenia decyzji.

VIII. Powództwo do sądu powszechnego

Właściciel albo posiadacz gruntów rolnych, na których zostały wyrządzone szkody, a także dzierżawca albo zarządca obwodu łowieckiego niezadowolony z decyzji nadleśniczego Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe może, w terminie trzech miesięcy od dnia jej doręczenia, wnieść powództwo do sądu właściwego ze względu na miejsce wystąpienia szkody.

Wniesienie powództwa do sądu powszechnego nie wstrzymuje z automatu obowiązku wypłaty odszkodowania. Aby się przed tym uchronić należy złożyć do Sądu odpowiedni wniosek o zabezpieczenie w celu wstrzymania wypłaty do czasu rozstrzygnięcia sprawy przez Sąd.

W sytuacji, kiedy dzierżawca wypłacił już odszkodowania, to on może być inicjatorem powództwa i może wystąpić do sądu z powództwem o niesłusznie wyliczone odszkodowanie i zwrot wypłaconej kwoty w całości lub w części.

IX. Współdziałanie właścicieli lub posiadaczy gruntów z dzierżawcami lub zarządcami obwodów

Zgodnie z art. 47 ustawy Prawo łowieckie właściciele lub posiadacze gruntów rolnych i leśnych powinni, zgodnie z potrzebami, współdziałać z dzierżawcami i zarządcami obwodów łowieckich w zabezpieczaniu gruntów przed szkodami.

Należy tutaj zwrócić uwagę, że dzierżawca obwodu powinien próbować inicjować takie działania, a nie czekać na zainicjowanie ich przez właściciela lub posiadacza gruntu.

X. Kiedy odszkodowanie nie przysługuje

Zgodnie z art. 48 ustawy Prawo łowieckie odszkodowanie nie przysługuje:

- 1) osobom, którym przydzielono grunty stanowiące własność Skarbu Państwa jako deputaty rolne na gruntach leśnych;
- 2) posiadaczom uszkodzonych upraw lub płodów rolnych, którzy nie dokonali ich sprzętu w terminie 14 dni od dnia zakończenia okresu zbioru tego gatunku roślin w danym regionie, określonego przez sejmik województwa w drodze uchwały;
- 3) posiadaczom uszkodzonych upraw lub płodów rolnych, którzy nie wyrazili zgody na budowę przez dzierżawcę lub zarządcę obwodu łowieckiego urządzeń lub wykonywanie zabiegów zapobiegających szkodom, z wyłączeniem szkód wyrządzonych przy wykonywaniu polowania oraz szkód, które powstałyby niezależnie od wzniesienia urządzeń lub wykonania zabiegów, na które posiadacz uszkodzonych upraw lub płodów rolnych nie wyraził zgody;
- 4) za szkody nieprzekraczające wartości 100 kg żyta w przeliczeniu na 1 hektar uprawy;
- 5) za szkody powstałe w płodach złożonych w sterty, stogi i kopce, w bezpośrednim sąsiedztwie lasu;
- 6) za szkody w uprawach rolnych założonych z rażącym naruszeniem zasad agrotechnicznych;
- 7) za szkody, o których mowa w art. 46 ust. 1, powstałe na nieruchomościach, w odniesieniu do których właściciel albo użytkownik wieczysty złożył oświadczenie o

zakazie wykonywania polowania, o którym mowa w art. 27b ust. 1 – do dnia następującego po dniu:

- a) w którym oświadczenie o zakazie wykonywania polowania zostało cofnięte albo
- b) w którym organ właściwy do wydzierżawienia obwodu łowieckiego albo minister właściwy do spraw środowiska lub dzierżawca albo zarządca obwodu łowieckiego dowiedział się o wygaśnięciu zakazu wykonywania polowania albo
- c) zawiadomienia o cofnięciu oświadczenia o zakazie wykonywania polowania organu właściwego do wydzierżawienia obwodu łowieckiego albo ministra właściwego do spraw środowiska.

XI. Odpowiedzialność porządkowa

Obowiązek szacowania szkód wynika z ustawy Prawo łowieckie, a zgodnie z § 8 oraz § 29 Statutu Polskiego Związku Łowieckiego, członek Zrzeszenia oraz członek koła obowiązany jest przestrzegać prawa

Zgodnie z art. 46 ust. 1 ustawy dzierżawca lub zarządca obwodu łowieckiego jest obowiązany do wynagradzania szkód wyrządzonych:

- 1) w uprawach i płodach rolnych przez dziki, łosie, jelenie, danielę i sarny;
- 2) przy wykonywaniu polowania.

Szereg innych przepisów z ustawy Prawo łowieckie nakłada na dzierżawcę obwodu szereg czynności, często terminowych, takich m.in. jak oględziny, szacowania, zgłoszenia czynności szacowania, sporządzanie protokołów czy wypłat odszkodowania.

Na podstawie § 47 Statutu PZŁ członkowie Zarządu zajmują się bieżącym kierowaniem sprawami związanymi z prowadzeniem gospodarki łowieckiej, działalności gospodarczej i organizacyjnej koła. Zarząd koła we własnym zakresie dokonuje szczegółowego podziału kompetencji pomiędzy sobą, jednak należy zwrócić uwagę, że w przypadku szacowania szkód łowieckich prezes koła kieruje bieżącą działalnością koła, łowczy organizuje, koordynuje i nadzoruje gospodarkę łowiecką, której szacowanie szkód jest częścią, sekretarza prowadzi obsługę biurowo-administracyjną koła, a skarbnik prowadzi rachunkowość koła i dokumentację finansowo - księgową, w tym realizuje lub inicjuje płatności.

Zatem członkowie Zarządu Koła mogą zostać pociągnięci do odpowiedzialności porządkowej za nie wywiązywanie się z obowiązków członka Zrzeszenia i koła.

XII. Odpowiedzialność dyscyplinarna

Obowiązek szacowania szkód wynika z ustawy Prawo łowieckie.

Zgodnie z art. 46 ust. 1 ustawy dzierżawca lub zarządca obwodu łowieckiego jest obowiązany do wynagradzania szkód wyrządzonych:

- 1) w uprawach i płodach rolnych przez dziki, łosie, jelenie, danielę i sarny;
- 2) przy wykonywaniu polowania.

Szereg innych przepisów z ustawy Prawo łowieckie nakłada na dzierżawcę obwodu szereg czynności, często terminowych, takich m.in. jak oględziny, szacowania, zgłoszenia czynności szacowania, sporządzanie protokołów czy wypłat odszkodowania.

Należy wskazać, że zgodnie z art. 35b ust 1 ustawy, członek Polskiego Związku Łowieckiego będący osobą fizyczną podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej za przewinienie łowieckie polegające m.in. na naruszeniu ustawy i wydanych na jej podstawie aktów wykonawczych.

Zatem członkowie Zarządu Koła mogą zostać pociągnięci do odpowiedzialności dyscyplinarnej za nie wywiązywanie się z ustawowego obowiązku szacowania szkód.

XIII. Wzorcowa procedura postępowania przy szacowaniu szkód łowieckich na poszczególnych etapach szacowania

A. Przebieg postępowania likwidacyjnego w sprawach szkód łowieckich –

TERMINY:

1. Złożenie wniosku o szacowanie szkody – w ciągu 3 dni od stwierdzenia szkody.
2. Czynności wstępne: weryfikacja wniosku, zawiadomienie stron o czynnościach – w ciągu 3 dni od otrzymania wniosku.
3. Szacowanie szkody: dokonanie oględzin (tzw. szacowanie wstępne) – bezpośrednio po zgłoszeniu szkody oraz szacowanie ostateczne – bezpośrednio przed zbiorem uprawy – w ciągu 7 dni od otrzymania wniosku.
W przypadku szkody w użytku zielonym (np. łąka, pastwisko), uprawie rolnej bezpośrednio przed zbiorem oraz w płodach rolnych nie dokonuje się oględzin; w tym wypadku jedyną czynnością jest szacowanie ostateczne.
4. Sporządzenie protokołu z powyższych czynności niezwłocznie po ich wykonaniu.
Wyjaśnienie – w kontekście prawnym, "niezwłocznie" oznacza działanie bez zbędnej zwłoki, w możliwie najkrótszym czasie, z uwzględnieniem okoliczności danego przypadku. Nie jest to równoznaczne z "natychmiast", ale wymaga podjęcia czynności bez nieuzasadnionego opóźnienia.
5. Wypłata odszkodowania (w przypadku nie wniesienia odwołania od ustaleń szacowania) – w ciągu 30 dni od dnia sporządzenia protokołu szacowania ostatecznego.
6. Odwołanie od ustaleń szacowania – w ciągu 7 dni od dnia podpisania protokołu.
7. Powtórne szacowanie szkody w ramach procedury odwoławczej – nie później niż 7 dni od wniesienia odwołania (3 dni na zawiadomienie stron).
8. Protokół bezpośrednio po zakończeniu czynności z oględzin lub szacowania ostatecznego.
9. Wydanie decyzji w sprawie wysokości odszkodowania – w ciągu 14 dni od dnia otrzymania protokołów.
10. Wypłata odszkodowania po przeprowadzeniu procedury odwoławczej – w ciągu 30 dni od otrzymania decyzji.

11. Powództwo do sądu powszechnego w przypadku niezadowolenia z decyzji – w ciągu 3 miesięcy od dnia doręczenia decyzji.

B. Podstawowe etapy szacowania szkód łowieckich.

Etap I – Czynności wstępne:

1. dokonać weryfikacji danych zawartych we wniosku o oszacowanie;
2. ustalić w sposób szczegółowy przedmiot szacowania, co zostało uszkodzone, co stanowić będzie czynności szacowania;
3. wskazać przyczynę powstania szkody w przedmiocie szacowania – w ramach odpowiedzialności;
4. sformułować cel szacowania.

Etap II – Określenie szacunkowego zakresu szkody w trakcie oględzin:

Podczas oględzin ustala się:

1. gatunek zwierzyny, która wyrządziła szkodę;
2. rodzaj, stan i jakość uprawy;
3. obszar całej uprawy;
4. szacunkowy obszar uprawy, która została uszkodzona;
5. szacunkowy procent zniszczenia uprawy na uszkodzonym obszarze.

Etap III – Określenie zakresu szkody oraz wyliczenie wysokości odszkodowania w trakcie szacowania ostatecznego:

Podczas szacowania ostatecznego ustala się:

1. gatunek zwierzyny, która wyrządziła szkodę;

2. rodzaj uprawy lub płodu rolnego;
3. stan i jakość uprawy lub jakość płodu rolnego;
4. obszar całej uprawy lub szacunkową masę zgromadzonego płodu rolnego;
5. obszar uprawy, która została uszkodzona, lub szacunkową masę uszkodzonego płodu rolnego;
6. procent zniszczenia uprawy na uszkodzonym obszarze;
7. plon z 1 ha;
8. rozmiar szkody;
9. wysokość odszkodowania.

Wyliczenie rozmiaru szkody oraz wysokości odszkodowania przedstawiają poniższe wzory:

- ✓ rozmiar szkody = powierzchnia zredukowana x ustalony plon/ha
- ✓ wysokość odszkodowania = rozmiar szkody x cena skupu – nieponiesione koszty (jeśli faktycznie by powstały)

XIV. Dokumentacja – forma papierowa i elektroniczna

Zgodnie z § 47 pkt 16 Statutu Polskiego Związku Łowieckiego oraz Instrukcją prowadzenia obowiązkowej dokumentacji w kołach łowieckich oraz jej archiwizacji wprowadzoną uchwałą nr 52/2023 Zarządu Głównego Polskiego Związku Łowieckiego z dnia 28 lutego 2023 roku dzierżawca obwodu zobowiązany jest prowadzić pełną dokumentację szkód łowieckich.

Dokumentacja powinna zawierać:

- dokumenty potwierdzające zgłoszenie i aktualizacje adresu do zgłaszania szkód wraz z wyznaczoną osobą/osobami;
- dokumentację i potwierdzenia kompetencyjne osób, które szacują szkody łowieckie;
- ewidencję szkód zawierającą:
 - datę wpłynięcia wniosku o szacowanie szkody,
 - daty oględzin i szacowania,
 - datę wypłaty odszkodowania,
 - dodatkowe elementy według uznania,.

Dokumentacja szkód powinna być poukładana sezonami i prowadzona w usystematyzowany i chronologiczny sposób.

Każda szkoda powinna być prowadzona oddzielnie i mieć kompletną dokumentację:

- wnioski o szacowanie,
- protokoły z oględzin / szacowania ostatecznego,
- potwierdzenie zapłaty odszkodowań,
- dodatkowa dokumentacja.

Jak widać z powyższego większość dokumentacji powstaje w formie papierowej, zatem nie ma możliwości prowadzenia jej w formie elektronicznej, poza ewidencją, która może być wydrukiem z systemu dla kół łowieckich, gdzie szkody mogą być elektronicznie rejestrowane. Zaleca się, aby w tym miejscu wprowadzać skany dokumentacji co znacznie usprawnia bieżącą obsługę zgłoszeń.